

१. माध्यमिक तह संस्कृत र वेद विद्याश्रमतर्फको देहायबमोजिमको ऐच्छिक विषयहरूको नेपाल सरकार पाठ्यक्रम विकास केन्द्रले स्वीकृत गरेको पाठ्यक्रम आयोगको प्रयोजनको लागि समेत स्वीकृत गरिएको छ । सो बमोजिम आयोगको उक्त पाठ्यक्रमलाई खण्ड (ख) विषयवस्तु सम्बन्धी ज्ञान अन्तर्गत ६० पूर्णाङ्कको हुनेछ । पाठ्यक्रममा समावेश पाठ्यवस्तु शिक्षक निर्देशिका, शिक्षण विधि, प्रविधि र मूल्याङ्कन प्रणालीसम्बन्धी विषयवस्तु भित्र रही प्रश्नपत्र निर्माण हुनेछ ।

- संस्कृत भाषा (समावि),
- ऐच्छिक संस्कृत व्याकरण (समावि तथा वेद विद्याश्रम मावि),
- ऐच्छिक ज्योतिष (समावि तथा वेद विद्याश्रम मावि),
- संस्कृत साहित्य (समावि),
- ऐच्छिक शुक्लयजुर्वेद (वेद विद्याश्रम मावि),
- अनिवार्य संस्कृत व्याकरण (वेद विद्याश्रम मावि),
- अनिवार्य संस्कृत भाषा र साहित्य (वेद विद्याश्रम मावि),
- ऐच्छिक कर्मकाण्ड (समावि),
- ऐच्छिक नीतिशास्त्र (समावि तथा वेद विद्याश्रम मावि),
- ऐच्छिक कर्मकाण्ड (वेद विद्याश्रम मावि),
- ऐच्छिक वेद (समावि),
- ऐच्छिक फलित ज्योतिष (समावि तथा वेद विद्याश्रम मावि),
- ऐच्छिक अथर्ववेद (समावि तथा वेद विद्याश्रम मावि),
- ऐच्छिक न्याय (समावि तथा वेद विद्याश्रम मावि),
- ऐच्छिक सामवेद (वेद विद्याश्रम मावि),
- ऐच्छिक ऋग्वेद (वेद विद्याश्रम मावि),

तह : माध्यमिक
विषय : न्याय
विषयगत परीक्षाको प्रश्न योजना

एकाइ	पाठ्यक्रमको क्षेत्र	विषयगत प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार
१.	मङ्गलवाद, ईश्वरसिद्धि, कारण र अन्यथा सिद्धिको निरूपण : (क) पूर्वपक्षको उपस्थापनपूर्वक मङ्गलको सफलत्वको निरूपण । (ख) मङ्गलको फलमा प्राचीन र नवीनको मतभेद । (ग) ईश्वरसाधक प्रमाणको उपस्थापन । (घ) कारणको लक्षण र प्रकारको निरूपण ।	१० X १	१०
२.	सप्त पदार्थ निरूपण : द्रव्य, गुण, कर्म, सामान्य, विशेष, समवाय र अभावको निरूपण ।	१० X १	१०
३.	षोडश पदार्थको निरूपण : प्रमाण, प्रमेय, संशय, प्रयोजन, दृष्टान्त, सिद्धान्त, अवयव, तर्क, निर्णय, वाद, जल्प, वितण्डा, हेत्वाभास, छल, जाति र निग्रहस्थानको निरूपण ।	१० X १	१०
४.	ज्ञानसामान्यपरिचय, प्रत्यक्ष प्रमाणको निरूपण : (क) ज्ञान सामान्यको लक्षण, ज्ञानका भेद । (ख) प्रत्यक्षको लक्षण, प्रत्यक्षका प्रकार, प्रत्यक्ष ज्ञानका करण, लौकिक र अलौकिक सन्निकर्षको निरूपण ।	१० X १	१०
५.	अनुमिति, परामर्श तथा व्याप्ति, पक्षता र हेत्वाभासको निरूपण : (क) अनुमितिको लक्षण, अनुमितिको करण र अनुमितिको व्यापारको निरूपण । (ख) पूर्वपक्ष र उत्तरपक्ष व्याप्तिको निरूपण । (ग) पक्षता र हेत्वाभासको निरूपण ।	१० X १	१०
६.	उपमान र शब्द प्रमाणको निरूपण तथा पाठ्यक्रमको परिचय र शिक्षणविधिका साथै जीवनवृत्त र ग्रन्थवैशिष्ट्य : (क) उपमितिको लक्षण, करण र व्यापारको निरूपण । शाब्दबोध, शाब्दबोधको करण, शाब्दबोधको व्यापार, पद, शक्ति, लक्षणा, आसत्ति, योग्यता, आकाङ्क्षा र तात्पर्यको निरूपण । (ख) गौतम, कणाद, उदयन, गङ्गेश, केशव मिश्र, विश्वनाथ पञ्चानन भट्टाचार्यको संक्षिप्त जीवनी, देश, काल र कृतिको ज्ञान । (ग) माध्यमिक स्तरको न्याय विषयको पाठ्यक्रमको स्वरूप, त्यसका विशिष्ट र सामान्य उद्देश्यहरूका साथै शिक्षणविधिको विश्लेषण (घ) भाषा, शैली आदिका आधारमा न्याय र वैशेषिक दर्शनमा अभिमत पदार्थको विवेचनमा मुक्तावली, तर्कसङ्ग्रह र तर्कभाषा नामका ग्रन्थको वैशिष्ट्यको प्रतिपादन	१० X १	१०
	जम्मा	१० X ६	६०

तह : निम्न माध्यमिक
विषय : स्वास्थ्य तथा शारीरिक शिक्षा
विषयगत परीक्षाको प्रश्न योजना

एकाइ	पाठ्यक्रमको क्षेत्र	विषयगत प्रश्न सङ्ख्या	अङ्क भार
१.	मानव शरीर, व्यक्तिगत स्वास्थ्य र पोषण : (क) मानव शरीरको परिचय (ख) मानव शरीरका प्रणालीहरूको बनावट र कार्य (ग) व्यक्तिगत स्वास्थ्यको परिचय, शरीरको हेरचाह (घ) शरीर स्वस्थ राख्नुपर्ने कारण र उपायहरू (ङ) नियमित स्वास्थ्य परीक्षण (च) खानाको परिचय र वर्गिकरण (छ) सन्तुलित खानाको परिचय र महत्व (ज) कुपोषण र यसको कारणले लाग्ने रोगहरू (झ) प्याकेट खाना र यसका वेफाइदाहरू	१० X १	१०
२.	रोग, यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य मध्यपान, धुम्रपान र लागु पदार्थ : (क) रोगको परिचय र किसिम तथा रोग सार्ने कारण (ख) रोग सार्ने माध्यम र सरुवा रोगको प्रक्रियाहरू (ग) केहि सरुवा रोगको कारण तथा वच्ने उपायहरू (घ) किशोरावस्था : परिचय, किशोरावस्थाका चरणहरू (ङ) यौन अभिमुखिकरण तथा प्रजनन स्वास्थ्य, प्रजनन स्वास्थ्यको संक्रमण र रोकथाम (च) प्रजनन प्रक्रिया र गर्भनिरोधको अवधारणा, सुरक्षित गर्भपतन (छ) लागु पदार्थ, मध्यपान तथा धुम्रपानको परिचय तथा कारणहरू (ज) मध्यपान, धुम्रपान र मध्यपानका किसिमहरू, स्वास्थ्यमा पर्ने असर र वच्ने उपायहरू	१० X १	१०
३.	वातावरणीय स्वास्थ्य, सुरक्षा तथा प्राथमिक उपचार, पारिवारिक र सामुदायिक स्वास्थ्य : (क) वातावरणीय स्वास्थ्यको परिचय र क्षेत्र (ख) फोहोर मैलाको व्यवस्थापन र सुरक्षित चर्पी (ग) फोहोर मैलाको व्यवस्थापनको कमीले लाग्ने रोगहरू (घ) फोहोर मैलाको व्यवस्थापन गर्ने उपायहरू (ङ) सुरक्षा शिक्षा र प्राथमिक उपचारको अवधारणा, महत्व (च) प्राथमिक उपचारको सम्भावित अवस्था र वच्ने उपायहरू	१० X १	१०

	(छ) पारिवारिक स्वास्थ्यको अवधारणा र महत्व (ज) सामुदायिक स्वास्थ्यको परिचय, क्षेत्र तथा महत्व (झ) सामुदायिक स्वास्थ्यका समाधानका उपायहरु (ञ) समुदायमा उपलब्ध स्वास्थ्य सेवा र तीनको उपयोग (ञ) युवामैत्री यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सेवा, यौन संक्रमित व्यक्ति प्रतिको व्यवहार		
४.	शारीरिक शिक्षाको परिचय र महत्व : (क) खेल मनोविज्ञान : अर्थ र महत्व (ख) खेल चिकित्साको अवधारणा र औचित्य (ग) खेल सञ्चालन : परिचय र सिद्धान्तहरु	१० X १	१०
५.	कसरत, कवाज, शारीरिक व्यायाम र योगा : (क) जिउ तताउने कसरतको अवधारणा र महत्व (ख) कवाजको परिचय तथा महत्व (ग) कवाजको आदेश तथा प्रकारहरु (घ) योगको परिचय र महत्व (ङ) योगासनका प्रकारहरु	१० X १	१०
६.	खेल र एथलेटिक्स : (क) भलिबल, फुटवल र बास्केटवल खेलको परिचय र आधारभुत शिपहरु (ख) क्रिकेट, खो खो र कबड्डी खेलको परिचय तथा आधारभुत शिपहरु (ग) एथलेटिक्सको अर्थ र यस अन्तर्गत पर्ने इभेन्टहरु (ग) लड्जम्प, हाइजम्प र सपपुटको आधारभुत शिप तथा चरणहरु	१० X १	१०
	जम्मा	१० X ६	६०